

บทความวิเคราะห์สถานการณ์ยุทธศาสตร์และความมั่นคงของประเทศ (ฉบับพิเศษ)

นางสาว จินตนาพร นิธิวณิชช์ และ นางสาว ภาวดี ขำเจริญ
(นักศึกษานิเทศศาสตร์ สาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

การดำเนินนโยบายต่างประเทศในยุคประธานาธิบดีทรัมป์กับอิทธิพลของสหรัฐฯ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

หลังจากนายโดนัลด์ ทรัมป์ ก้าวขึ้นรับตำแหน่งประธานาธิบดีคนที่ 47 ของสหรัฐฯ ในสมัยที่สอง สหรัฐฯ ได้ดำเนินนโยบายต่างประเทศแบบชาตินิยม อย่างนโยบาย America first ให้ความสำคัญกับสหรัฐฯ ก่อนชาติอื่น โดยมุ่งเน้นกิจการภายใน ลดการช่วยเหลือนานาชาติ และตั้งกำแพงภาษี เพื่อสร้างความเข้มแข็งและรักษาความเป็นมหาอำนาจของสหรัฐฯ ให้คงอยู่ต่อไป ตามคำกล่าว Make America great again ทำให้สหรัฐฯ กลับมายิ่งใหญ่อีกครั้ง แต่การดำเนินนโยบายดังกล่าวกลับทำให้เศรษฐกิจในระบบระหว่างประเทศปั่นป่วน จึงเกิดคำถามถึงสถานะการเป็นมหาอำนาจของสหรัฐฯ ว่าถดถอยลงหรือไม่ ดังเช่นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีความสัมพันธ์อันดีกับสหรัฐฯ และอยู่ภายใต้อิทธิพลของสหรัฐฯ มาตลอด จนกระทั่งถึงการดำรงตำแหน่งของประธานาธิบดีคนปัจจุบัน อิทธิพลของสหรัฐฯ ในภูมิภาคนี้ค่อย ๆ ลดลง จากการดำเนินนโยบาย America first ซึ่งหมายความว่าสถานะความเป็นมหาอำนาจของสหรัฐฯ กำลังถูกสั่นคลอน ขัดต่อผลประโยชน์แห่งชาติของสหรัฐฯ ที่ต้องการรักษาความเป็นมหาอำนาจเอาไว้

นับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สหรัฐอเมริกาได้ก้าวขึ้นเป็นมหาอำนาจที่มีอิทธิพลครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ การทหาร และการเมือง ส่งผลให้นโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ กลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ทุกประเทศทั่วโลกต้องจับตามองและปรับตัวเพื่อรับมือ

โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งมีความสัมพันธ์อันยาวนานกับสหรัฐฯ ทั้งในด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงนโยบายของสหรัฐฯ จึงส่งผลกระทบโดยตรงต่อพลวัตของภูมิภาค เมื่อประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ ประกาศใช้นโยบาย "America First" จึงเกิดคำถามสำคัญขึ้นว่า นโยบายดังกล่าวได้นำไปสู่การเสื่อมถอยของอิทธิพลสหรัฐฯ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือไม่

America first

นโยบาย "America First" หรือ "อเมริกามาก่อน" ของประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ คือแนวทางชาตินิยมที่มุ่งเน้นผลประโยชน์และกิจการภายในประเทศเป็นสำคัญ ภายใต้อิทธิพลของ "Make America Great Again"

นโยบายนี้สะท้อนผ่านการตั้งฐานการผลิตกลับสู่สหรัฐฯ, การควบคุมผู้อพยพอย่างเข้มงวด, และการลดบทบาทในเวทีโลกอย่างชัดเจน เช่น การตัดงบช่วยเหลือระหว่างประเทศ และการถอนตัวจากข้อตกลงสำคัญอย่างองค์การอนามัยโลก (WHO) และข้อตกลง

ปารีส ขณะเดียวกัน สหรัฐฯ ได้ดำเนินนโยบายเศรษฐกิจเชิงรุกด้วยการเปิดสงครามการค้ากับจีนและตั้งกำแพงภาษีทั่วโลก

แนวทางดังกล่าวจึงถือเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญจากบทบาทเดิมของสหรัฐฯ ที่เคยเป็นผู้กำหนดและวางรากฐานระเบียบโลกเสรีนับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา

ผลกระทบจากการดำเนินนโยบายต่างประเทศ

นโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาในยุคประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ ได้สร้างอุปสรรคและความท้าทายสำคัญให้แก่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติทางเศรษฐกิจและการค้า

ในด้านการค้า สหรัฐฯ ถือเป็นตลาดส่งออกหลักของกลุ่มประเทศอาเซียน โดยมีไทยและเวียดนามเป็นผู้ส่งออกรายสำคัญ อย่างไรก็ตาม การที่สหรัฐฯ ขาดดุลการค้ากับอาเซียนมาอย่างต่อเนื่อง ได้กลายเป็นเหตุผลให้รัฐบาลทรัมป์พิจารณาใช้มาตรการกีดกันทางการค้า แม้ว่าเป้าหมายหลักของนโยบายกำแพงภาษีคือการสกัดกั้นการขยายอิทธิพลทางเศรษฐกิจของจีน แต่ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กลับต้องเผชิญกับผลกระทบทางลบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

นอกจากนั้นนโยบาย "อเมริกามาก่อน" (America First) ยังส่งผลให้สหรัฐฯ ลดบทบาทการให้ความช่วยเหลือและการสนับสนุน

แก่ประเทศต่างๆ ซึ่งสวนทางกับแนวปฏิบัติในอดีตที่สหรัฐฯ เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือรายใหญ่แก่ภูมิภาคนี้มาโดยตลอด การปรับลดงบประมาณและความร่วมมือดังกล่าว ส่งผลให้ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ขาดการสนับสนุนที่สำคัญจากมหาอำนาจอย่างสหรัฐฯ

บทบาทและอิทธิพลของสหรัฐฯ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ภายหลังการสิ้นสุดของสงครามโลกครั้งที่ 2 สหรัฐอเมริกาได้ผงาดขึ้นเป็นมหาอำนาจของโลกในระยะบิโพลาร์ (Bipolar) เคียงคู่กับสหภาพโซเวียต นำไปสู่ยุคสงครามเย็นอันเป็นสมรภูมิทางอุดมการณ์ระหว่างโลกเสรีประชาธิปไตยและโลกคอมมิวนิสต์ ในฐานะแกนนำของค่ายประชาธิปไตย สหรัฐฯ ได้ดำเนิน นโยบายสกัดกั้น (Containment Policy) การขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์อย่างแข็งขันทั่วโลก

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ถือเป็นหนึ่งในสมรภูมิยุทธศาสตร์ที่สำคัญยิ่ง สหรัฐฯ ได้ทุ่มเทพระชากรมหาศาลเพื่อสถาปนาอิทธิพล ทั้งการส่งเสริมทางเศรษฐกิจ การมอบความช่วยเหลือทางทหาร ตลอดจนการส่งกำลังทหารของตนและชาติพันธมิตรเข้าคลี่คลายความขัดแย้งในสมรภูมิต่างๆ ยิ่งไปกว่านั้น สหรัฐฯ ยังดำเนินนโยบายทางการทูตอันแยบยล ด้วยการสร้างความสัมพันธ์เชิงยุทธศาสตร์แม้กระทั่งกับจีน เพื่อสร้างสมดุลอำนาจและปิดล้อมสหภาพโซเวียต พร้อมทั้งสนับสนุนการก่อตั้ง องค์การสนธิสัญญาป้องกันภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEATO) และผลักดันการรวมตัวของ สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) เพื่อให้เป็นปราการสำคัญในการต่อต้านอิทธิพลคอมมิวนิสต์

แม้การล่มสลายของสหภาพโซเวียตจะนำมาซึ่งการสิ้นสุดของสงครามเย็น และทำให้สหรัฐฯ กลายเป็นอภิมหาอำนาจหนึ่งเดียว (Unipolar) แต่ความสำคัญของภูมิภาคนี้ในสายตาของสหรัฐฯ มิได้ลดลง สหรัฐฯ ยังคงรักษาบทบาทและอิทธิพลผ่านเครื่องมือต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็น พันธสัญญาทางการทหาร กับไทยและฟิลิปปินส์, การจัดทำ ข้อตกลงเขตการค้าเสรี (FTA) กับหลายประเทศ, และการเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในเวทีความร่วมมือระดับภูมิภาค เช่น เอเปค (APEC) และการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน การที่สหรัฐฯ ยอมขาดดุลการค้ามหาศาลกับภูมิภาคนี้เป็นเวลา ยาวนาน ก็เป็นอีกหนึ่งเครื่องยืนยันถึงความต้องการรักษาความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้น

ด้วยเหตุนี้ สหรัฐฯ จึงสามารถสถาปนาอิทธิพลที่ครอบคลุมเหนือภูมิภาคนี้ได้อย่างมั่นคง ทั้งในมิติของ อำนาจแข็ง (Hard Power) ผ่านการทหาร และ อำนาจอ่อน (Soft Power) ผ่านเศรษฐกิจและวัฒนธรรม

ผลกระทบต่ออิทธิพลของสหรัฐฯ

การมาถึงของนโยบายต่างประเทศที่ยึดหลัก "อเมริกาต้องมาก่อน" (America First) ในสมัยประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ ได้สร้างจุดเปลี่ยนครั้งสำคัญต่อบทบาทของสหรัฐอเมริกาบนเวทีโลก โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การดำเนินนโยบายชาตินิยมที่เข้มข้น ไม่ว่าจะเป็นการตั้งกำแพงภาษี การลดระดับ

การลงทุน และการทูตที่ห่างเหิน ได้บั่นทอนอิทธิพลที่สหรัฐฯ เคยสั่งสมมาอย่างยาวนาน ผลลัพธ์ที่ตามมาคือการเสื่อมถอยของสถานะผู้นำภูมิภาค ภาพลักษณ์ของสหรัฐฯ ในฐานะมหามิตรและผู้ค้าจนเสถียรภาพได้สั่นคลอนลง พร้อมกับสูญเสียความสามารถในการถ่วงดุลอำนาจที่เคยมี

ในขณะที่สหรัฐฯ กำลังสร้างระยะห่าง ภูมิทัศน์ทางภูมิรัฐศาสตร์กลับเปิดช่องว่างให้ สาธารณรัฐประชาชนจีน ขยายอิทธิพลอย่างก้าวกระโดด จีนได้ใช้ยุทธศาสตร์เชิงรุกผ่าน การทูตโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure Diplomacy) โดยเข้าไปลงทุนในโครงการขนาดใหญ่ในหลายประเทศ เช่น กัมพูชาและลาว ควบคู่ไปกับการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดและสม่ำเสมอในทุกระดับ

ปรากฏการณ์นี้สะท้อนภาพการเปลี่ยนผ่านเชิงอำนาจอย่างชัดเจน จีนได้รับการยอมรับและสร้างความสัมพันธ์ที่สนิทสนมกับนานาประเทศในภูมิภาคมากขึ้น ในขณะที่สหรัฐฯ กลับค่อยๆ เลื่อนหายไปจากสถานะเดิม การถอยห่างของสหรัฐฯ จึงไม่ต่างอะไรกับการเปิดทางให้จีนก้าวขึ้นมาเป็นผู้มีบทบาทนำในภูมิภาคแทนที่ตนเอง

บทสรุป

นโยบาย 'America First' มิได้เป็นเพียงการปรับเปลี่ยนแนวนโยบายต่างประเทศ แต่คือการสละบทบาทผู้นำระเบียบโลกที่สหรัฐฯ เคยยึดถือมาอย่างยาวนาน การหันกลับไปให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ภายในได้สร้างสูญญากาศทางอำนาจขึ้นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเปิดโอกาสให้จีนสามารถขยายอิทธิพลและกระชับความสัมพันธ์กับนานาประเทศในภูมิภาคได้อย่างไร้แรงต้านทาน

ปรากฏการณ์นี้จึงนำไปสู่บทสรุปที่ย้อนแย้ง กล่าวคือ ความพยายามที่จะฟื้นฟูความยิ่งใหญ่ของชาติผ่านแนวทางชาตินิยม กลับกลายเป็นการเร่งให้เกิดการเปลี่ยนผ่านเชิงอำนาจ และสั่นคลอนสถานะมหาอำนาจของสหรัฐฯ เองในที่สุด

อ้างอิง

- กิตตินันท์ พัวพรพงษ์. (2560). นโยบายปิดล้อมจีนของสหรัฐอเมริกาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในสมัยรัฐบาลบารัค โอบามา (ค.ศ. 2009-2017)
- ขวเลิศ เดชเจริญศรี. (2552). นโยบายต่างประเทศสหรัฐฯ ต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: ความต่อเนื่องหรือการเปลี่ยนแปลงในสมัยประธานาธิบดีบารัค โอบามา. วารสารเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา, 13(2), 51-78. http://www.asia.tu.ac.th/journal/EA_Journal52_2/A03.pdf
- ณรงค์ฤทธิ์ วัฒนกุล. (2568, 3 มีนาคม). “ทรัมป์ 2.0” จะไม่เหมือนเดิม: สนทนา กับ รศ.ดร.ประพีร์ อภิชาติสกุล. The101.world. <https://www.the101.world/prapee-apichatsakol-interview/>
- ธรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัย. (2568, 3 มีนาคม). Social Asks, TU Acts: The Return of Trump เมื่อ ‘ทรัมป์’ อาจกลับมาครองตำแหน่งขาว โลกและไทยจะได้รับผลกระทบอย่างไร?. <https://tu.ac.th/thammasat-040368-social-asks-tu-acts-the-return-of-trump>
- ปิยิณี นิวิธ ไทย. (2568, 14 กรกฎาคม). โดนัลด์ ทรัมป์ : ผู้สมัคร ปธน. สหรัฐฯ ที่สร้างประวัติศาสตร์จากการถูกลอบยิง. BBC News ไทย. <https://www.bbc.com/thai/articles/cgmy04188jxo>
- ปิติ ศรีแสงนาม. (2568, 14 มกราคม). Trumpism การกลับมาของทรัมป์กับภูมิรัฐศาสตร์โลก. ThaiPublica. <https://thaipublica.org/2025/01/pridi396-trumpism/>
- ฯลฯ